

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

Horecagelegenheden

Café Restaurant De Commerce
Markt 5, Kruisland

Café Partycentrum Koch
Molenstraat 120, Kruisland

Café Zaal t' Hart van Gastel
Markt 8, Oud Gastel

Cafetaria Lunchroom De Linde
Markt 7, Oud Gastel

Bistro ut Pandje
Kerkstraat 2, Oud Gastel

Gastel Sfeer
Gastelsedijk Zuid 8A, Oud Gastel

Overnachtingsmogelijkheid nabij de route

Logement De Blauwe Sluis
Kruislandsedijk 25-27, Steenberg

Bed & Breakfast Ananda
Welbergsedijk 64, Welberg

De Blauwe Sluis route

Wandelen door het krekenslandschap van Kruisland en Oud Gastel

Wandelen door
waterrijk gebied,
tussen krekens en
rivieren.

Brabantse Wal

Bergen op Zoom | Steenberg | Woensdrecht

...waar Brabant Zeeland kust...

Blauwe Sluis

Deze wandelroute neemt u mee door het rijke en gevarieerde poldergebied van Kruisland, Steenberg en Dinteloord. De naam van de wandeling verradt dat het een waterrijk gebied is, waar kreken en rivieren het landschap vormen.

Routebeschrijving (25 km)

Deze middellange wandelroute is uitgezet op basis van knooppunten uit het wandelroutenetwerk. U kunt de route vanaf elk punt beginnen. In deze folder is het startpunt in Kruisland: op de kaart aangegeven met een 'S'.

Startpunt: Kruising Roosendaalseweg/Brugweg Markt, Kruisland (Knooppunt 20)

U volgt de volgende knooppunten:
20 – 23 – 24 – 83 – 91 – 92 – 73 – 72 – 71 – 70 – 89 – 06 – 34 – 35 – 36 – 31 – 30 – 60 – 38 – 20

Belevingspunten voor onderweg

Kruisland (1) werd in het jaar 1487 gesticht door de drooglegging van de Kruislandse Polder. Oorspronkelijk was het plan om het dorp te bouwen op de locatie van het huidige buurtschap Gastelsveer. Steenberg wilde echter niet dat Kruisland ook een haven zou hebben, waardoor het in de polder werd gebouwd.

Bij grote overstromingen in 1682 werd Kruisland grotendeels verwoest. De vernielingen waren zo groot, dat enkel de kerktoren (van de protestantse kerk) werd gespaard. In 1830 werd de kerk gesloopt en vervangen door een kleinere Nederlands Hervormde kerk.

In 1795 werd in Kruisland een katholieke kerk gebouwd. Deze werd in 1887 vervangen door de Heilige Gregoriuskerk.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden beide kerken door de terugtrekkende Duitsers, vlak voor de bevrijding van Kruisland op 30 oktober 1944, opgeblazen. De katholieke kerk kon hersteld worden. De Nederlands Hervormde kerk moest opnieuw worden gebouwd. Sinds 2003 is in laatstgenoemde kerk, aan de Markt 20, het Ambachts- en Gereedschapsmuseum De Holle Roffel

Cruislandse Kreken

Kruisland

gevestigd.

In Kruisland start het ommetje 'De Kromme Hoek Om', een mooie wandelroute* van 9 km lang door het buitengebied van Kruisland waarin u wordt meegenomen naar het verleden. NB: Deze wandelroute volgt voor een deel dezelfde route als welke u nu loopt.

De **Cruislandse Kreken (2)** en kreekrestanten die in het gebied voorkomen vormen een uniek stelsel. Ze dateren van na de Sint-Elizabethsvloed in 1421. Na indijking in 1487 kwam een einde aan de invloed van eb en vloed. In ruim 500 jaar is er nog nauwelijks iets veranderd aan het gebied.

Wel maakten de Cruislandse Kreken in de 17e en 18e eeuw onderdeel uit van de West Brabantse Waterlinie. Het gebied heeft destijds meerdere keren onder water gestaan om de vijanden tegen te houden. Een inundatiesluis bij De Blauwe Sluis (zie belevingspunt 5) zorgde voor de toevoer van het vloedwater van de Steenbergsche Vliet naar de inundatievlakte van de Cruislandse Kreken. Tegenwoordig is het mogelijk om op delen van het krekenselsel te roeien of te kanoën en zijn er diverse prachtige plekjes waar gevist kan worden. Eén van deze plekken ziet u vlak voordat u bij knooppunt 23 aan komt en over de brug loopt. Aan de andere kant van de brug ziet u twee kreken samen komen, wat samen met het tussenliggend bosje een fraai plaatje oplevert. Het gehele krekenselsel bevat voor de flora en fauna zeer waardevolle oevers. Er zijn hier veel rietvogels te vinden, zoals de kleine karekiet, de rietgors en de rietzanger.

De weg genaamd **Boonhil (3)** ligt in het hart van de Cruislandse Kreken en geeft u mooie vergezichten over de Steenbergse en Kruislandse polders. De naam Boonhil is al zo oud als de inpoldering (eind 15e eeuw) zelf. De oorsprong van de naam is niet duidelijk. Het is nu moeilijk voor te stellen dat hier vroeger, in de polder, de scheepjes met landbouwproducten naar de Vliet voeren om daar overgeladen te worden in de grotere schepen. Er heeft door de Boonhil zelfs een tram gereden. De Zuid-Nederlandsche Stoomtramweg-Maatschappij opende in 1892 het traject tussen Oudenbosch en

Steenbergen, waar de Boonhil onderdeel van uitmaakt. In de jaren dertig van de twintigste eeuw is de tramlijn opgeheven.

De **Roode Weel (4)** is een opvallend groot water tussen de smalle kreken, dat is ontstaan na een dijkdoorbraak. Het is losgekoppeld van het gehele krekenselsel van de Cruislandse Kreken en heeft daardoor een eigen waterhuishouding. De waterkwaliteit is er beter dan in de omringende polders. Het is een zeer waardevol natuurgebied, zowel in flora als fauna. Op de weel zitten altijd veel watervogels. De brede rietkragen zijn het broedgebied van onder andere de bruine kiekendief.

Met de **Blauwe Sluis (5)**, naamgever van deze route, wordt het gehele gebied bedoeld in de omgeving van het water 'De Baak'. Vroeger, toen de huidige Kruislandse dijk nog een zeedijk was, werd het water van de Kruisbeek direct in de zee geloosd. Omdat men niet met molens werkte, kon dit alleen als het laag water was. Hierdoor bleven grote delen van de polder lange tijd ongeschikt voor de landbouw. Pas met de ingebruikname van het gemaal Brooijmans in 1953 is dit probleem voorgoed opgelost.

Cruislandse Kreken

Meer informatie over uw streek:

VVV Brabantse Wal

Kortemeestraat 19, Bergen op Zoom
T. 0164 - 277 482
info@vvvbrabantsewal.nl
www.vvvbrabantsewal.nl

VVV agentschap Steenbergen

Locatie Primera de Gilles
Kaaistraat 49, Steenbergen

VVV agentschap Woensdrecht

Locatie Familyland
Groene Papegaai 19, Hoogerheide

Volg ons ook op:

*De routes en de folders van de genoemde wandelingen zijn onder meer te vinden via vvvbrabantsewal.nl. Ook andere fietsroutes zijn, naast boven genoemde VVV informatiepunten, via deze website te vinden.

Colofon:

Uitgave: Gemeente Steenbergen, VVV Brabantse Wal, augustus 2014.
Grafische vormgeving en drukwerkrealisatie: Bakx Reclamestudio.
Fotografie: VVV Brabantse Wal, Gemeente Steenbergen, Gemeente Halderberge, Heemkundekring 'Het land van Gastel', Luchtzinnig, Foto Timeless.

Niets van deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande toestemming van de redactie. Bij de samenstelling van deze brochure is uiterste zorgvuldigheid betracht. De redactie kan geen verantwoordelijkheid nemen voor eventuele onjuistheden.

...waar Brabant Zeeland kust...

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

Het sluizencomplex **Bovensas (6)** is rond 1823 gebouwd. Ten oosten van de sluis stroomt de Roosendaalsche Vliet, die na het sluizencomplex verder gaat onder de naam Steenbergsche Vliet. Het omliggende gebied is zeer geliefd bij wandelaars, fietsers en watersporters. Een ideale plek om te genieten van een picknick tijdens uw wandeltocht!

Landgoed De Vliet (7) is een nieuw landgoed direct gelegen aan de Roosendaalsche Vliet. Een belangrijk deel van het landgoed is bestemd voor natuurontwikkeling. Zowel aan de oost- als westzijde is het landgoed deels openbaar toegankelijk gemaakt met de aanleg van wandelpaden, een kanosteeiger, een vissteiger en een uitkijkpunt.

Oud Gastel (8) is een dorp dat sinds 1997 onderdeel is van gemeente Halderberge. De geschiedenis van het dorp gaat ver terug in de tijd. Al in het jaar 1275 wordt Gastel voor de eerste maal genoemd in de geschreven bronnen, als 'Gestele'. Oud Gastel ligt op zandgrond en is daardoor behouden gebleven. Dit in tegenstelling tot het voormalige dorp Nieuw Gastel, dat in lager gelegen kleigebied lag en al snel na zijn ontstaan in de zestiende eeuw verloren is gegaan. De polder werd toen onder water gezet (geïnunderd) om vijandelijke troepen tegen te houden. De Sint Laurentiuskerk in Oud Gastel is van zowel binnen als buiten indrukwekkend. De toren is gebouwd in laatgotische stijl en dateert uit 1450. Het zou oorspronkelijk als vuurtoren hebben gediend. De kerk behorende bij de toren is in 1905 afgebroken. De huidige kerk is in 1906 in neogotische stijl gebouwd en bevat een indrukwekkend interieur. Het is een beschermd rijksmonument.

Het rijksmonument "**Gastels Veer**" (9) kent een rijke geschiedenis. De familie Akkermans liet het in 1791 bouwen en diende als woonhuis en café. Eind 19e eeuw kende het café hoogtijdagen toen er twee stoomtrams langs het café kwamen en een veer

Kerk Oud Gastel

Koningin Wilhelmina bij Gastels Veer

mensen over de rivier bracht. Een historisch moment was het bezoek van koningin Wilhelmina in 1917 aan het veerhuis. Zij kwam het grensgebied inspecteren na de Eerste Wereldoorlog. Tegenwoordig is er weer horeca in het pand gevestigd.

De **Holderbergsedijk (10)** ligt voor een groot deel op de grens van de gemeenten Steenbergen en Roosendaal. Het onverharde gedeelte is in eigendom van Staatsbosbeheer en biedt mooie weidse uitzichten over de omliggende polders. De dijk dateert van voor het jaar 1500. Van het gebiedje 'De Ever', ten oosten van de dijk, wordt al melding gemaakt in 1487.

MONUMENTEN | NATUUR | EVENEMENTEN | WATER & RECREATIE

